Değerler Eğitimi Dergisi
Cilt 21, No. 45, *169-192*, Haziran 2023

Sınıf Öğretmenleri ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Duygu Durumları ile Değerler Eğitimi Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

A Research on the Relationship between Emotional States and Values Education Attitudes of Classroom Teachers and Religious Culture and Moral Knowledge Teachers

Cihat YAŞAROĞLU, Sorumlu Yazar, Prof. Dr. | Corresponding Author, Professor.
İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, | İnönü University, Faculty of Education, Malatya / Türkiye.
cyasaroglu13@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-9574-1789

Eyüp TABARA, Doktora Öğrencisi | Ph.D. Student
Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Eğitimi Anabilim Dalı, | Atatürk University, Institute of Social Sciences, Department of Religious Education, Erzurum / Türkiye.
tabaraeyup@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-4788-6190

ISSN: 1303-880X
e-ISSN: 2667-7504
http://ded.dem.org.tr

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received Date: 11.03.2023
Kabul Tarihi / Accepted Date: 08.06.2023
Yayın Tarihi / Published Date: 25.06.2023
Lisans / Licence: CC BY-NC-4.0.
Tr/En: Tr

Atıf/Citation: Yaşaroğlu, C. & Tabara, E. (2023). Sınıf Öğretmenleri ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Duygu Durumları ile Değerler Eğitimi Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*,*21* (45), 169-192
https://doi.org/10.34234/ded.1263656

Yazar Katkıları / Author Contributions: YAŞAROĞLU, C. (%50), TABARA, E. (%50)

Çıkar Çatışması / Competing Interests: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler. / The authors declare that they have no competing interests.

Öz: Öğretmenlerin duygu durumlarının, öğretimin niteliğini etkilediği gibi değerler eğitimine yönelik tutumla da ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, değerler eğitimini tüm derslerde uygulayan ilköğretim sınıf öğretmenleri ile değerlerin bir öğrenme alanı olarak yer aldığı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersini okutan öğretmenlerin duygu durumları ile değerler eğitimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşabilmek adına çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, uygun örnekleme ile ulaşılan 233 sınıf ve yine ilkokullarda derse giren 110 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği ile Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilere, normallik dağılımına bağlı olarak parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Çalışma bulgularına göre DKAB öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre değerler eğitimine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlar ile pozitif duygular arasında pozitif yönde zayıf, negatif duygularla ise ters yönde zayıf bir korelasyon olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Değerler Eğitimi, Duygu Durumu, Karakter Eğitimi, Öğretmen

Abstract: Teachers' emotional states are thought to be related to attitudes towards values education as well as affecting the quality of teaching. This study aims to examine the relationship between the emotional states and attitudes towards values education of primary school classroom teachers who implement values education in all courses, and teachers who teach Religious Culture and Moral Knowledge (DKAB) course -where values are included as a learning domain. In order to achieve this aim, the study used the correlational survey model. The sample of the study consisted of 233 primary school teachers and 110 DKAB teachers teaching at primary schools through convenience sampling. Values Education Attitude Scale (VEAS) and Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) were used as data collection tools. Nonparametric tests were applied depending on the normality distribution of the obtained data. According to the findings of the study, it was found that the attitudes of DKAB teachers towards values education were more positive-compared to classroom teachers. It was concluded that there was a weak positive correlation between the attitudes of classroom teachers towards values education and positive emotions and a weak negative correlation between their attitudes towards values education and negative emotions.

Keywords: Emotions, Values-Education, Moral, Teacher, Character Education

(The Extended Abstract is at the end of the article)

Giriş

Değerler eğitimine yönelik öğretmen tutumları son zamanlarda sıklıkla çalışılmaktadır. İlgili çalışmalar incelendiğinde; DKAB öğretmenlerinin (Altuntaş, 2015; Aydın vd.,2013; Gündoğdu vd., 2019; Kaymakcan ve Meydan, 2011; Metcalfe ve Moulin-Stożek, 2021) ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının (Batmaz ve Erdoğan, 2019; Berkant vd., 2014; Genç vd., 2015; Kurtulmuş vd., 2014, Kutnick, 1988; LePage vd., 2011; Manea, 2014; Ntabajyana vd., 2021; Şahinkayası ve Kelleci, 2013; Thornberg ve Oğuz, 2013; Yaşaroğlu, 2014, 2020; Yılmaz ve Yılmaz, 2017; Yolcu ve Sarı, 2018) çalışıldığı görülmektedir.

Yine literatür incelendiğinde, öğretmenlerin eğitim öğretim ortamında duygu durumlarının bir araştırma değişkeni olarak ele alındığı çalışmalar yer almaktadır. Öğretmenlerin duygu durumlarının öğrenci duygu durumu (Becker vd., 2014; Frenzel vd., 2009; Keller vd., 2014), sınıf içinde istenmeyen davranışlarla başa çıkma (Chang, 2013), öğretmenlerin duygu durumlarının ikinci dil öğretimindeki etkisi (Dumančić vd., 2022), öğrencilerin derse katılımları (Hagenauer vd., 2015), öğretim kalitesi (Brackett vd., 2013; Day ve Qing, 2009; Frenzel, vd., 2009), kariyer (Huang vd., 2020) ve iş tatmini (Erarslan, 2021; Stephanou vd., 2013) gibi faktörlerle ilişkisi incelenmiştir. Ancak alanyazında sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumu ile duygu durumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışma yer almamaktadır. Alanyazındaki bu boşluğu giderebilmek adına bu çalışma, sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumu ile duygu durumları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır.

Öğretmenlerin Değerleri ve Eğitim Ortamları

Değerler eğitimi farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Halstead (2005) değerler eğitimini, öğrencilere değerlerin kazandırılmasına, bireylerin sorumlu ve duyarlı kişiler olarak yetişmelerine yardımcı olacak yaşam boyu bir süreç olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi değerler eğitimi, öğrencilere çeşitli değerlerin kazandırılması çabasına denk gelmektedir. Değerler eğitimini, öğrencilerin arzulanan değerleri kazanma faaliyeti olarak tanımlayan Lickona, değerler eğitiminin temel iki amacı olduğunu belirtmektedir. Bu iki amaç kısaca akademik açıdan başarılı aynı zamanda iyi karakter sahibi (good and smart) öğrenciler yetiştirmektir (Lickona, 1991).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere, değerler eğitimi faaliyetleri yaşam boyu sürmektedir. Bu çabaların bir kısmı da okul hayatına denk gelmektedir. Açık

bir sistem olan eğitimde yürütülen her faaliyet, çok farklı faktörlerden etkilenmektedir (Sönmez, 2001). Genel anlamda eğitim sistemi farklı faktörlerle ilişki içerisinde olduğu gibi bu durum değerler eğitimi için de geçerlidir. Yani başarılı bir değerler eğitimi için birden çok faktörün etkisi söz konusudur.

Değerler eğitimi faaliyetleri sistemli ve en etkili şekilde okullarda gerçekleştirilir. Bu nedenle rastlantılara bırakılmamalıdır. Bu konuda okullardaki öğretmenler rollerini en iyi şekilde yerine getirip ve olabildiğince az hata yaparak değerler eğitiminin amacına ulaşmasını sağlayabilirler (Ulusoy 2007). Değerler eğitiminde öğretmen faktörünün önemli olduğu söylenebilir (Yaşaroğlu, 2014). Avusturalya'da öğretmenlerle yapılan bir çalışmada; değerlerle ilgili müfredatın uygulanmasındaki en önemli kaynağın öğretmen bilgisi olduğu görülmüştür (Burman vd., 2005). Öğretmenler derslerini, sınıflarını yapılandırırken farkında olsun ya da olmasın değerler eğitimi ile meşgul olmaktadır (Narvaez ve Lapsley, 2008). Bu bağlamda değerler öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik tutumları, değerler eğitiminin uygulanabilmesi için önemli bir faktördür. Yapılan bazı değerlendirmelerde, öğretmenlerin sahip olduğu değerler ile eğitimin kalitesi arasında yakından ilişki bulunmuştur (Lovat ve Toomey, 2009).

Diğer bir açıdan bakıldığında, öğretmenlerin rol model olma özellikleri de değerler eğitiminde önem kazanmaktadır. Değerler eğitiminde öğretmen öğrencilerle etkileşim halinde olacağına göre, davranışları ile öğrencilere rol model olmalıdır (Lumpkin, 2008). Öğretmenler sınıf içinde ve dışında yüksek düzeyde saygı ve sorumluluk göstererek öğrencilerin ahlakî gelişimlerinde iyi birer rol model olarak etki ederler (Benninga vd., 2006; Lickona, 1997). Yapılan bir araştırmada okul müdürlerine göre de öğretmenlerin rol model olması, değerler eğitimindeki en önemli öğretmen rolü olarak görülmektedir (Doktaş Yeşiltaş ve Mentiş Taş, 2016). Öğrencilere bakan boyutu ile değerlendirdiğimizde ise öğrenciler öğretmenlerini gözlemlemekte ve taklit etmektedirler. Örneğin yetişkinler kendilerine saygılı ve sorumlu davranmazlarsa, çocukların saygılı ve sorumlu olmalarını beklemek anlamsızdır (Berkowitz, 2002). Bu bağlamda ilkokul öğretmenlerinin karakter eğitiminde çok önemli bir rolü vardır. Öğretmenlerin bu sürece yönelik erken yaşlarda öğrenciler tarafından rol model olarak kabul edilecekleri bakış açıları çok önemlidir (Yaşaroğlu, 2014). Diğer yandan değerler eğitiminde öğretmenin rol model olması, öğretmenin değerler eğitiminde etkililiğini de arttırmaktadır (Özdaş, 2013).

Değerler aynı zamanda hedef belirlemeyi de etkiler. Öğretmenlerin kişisel değerleri, öğretmenlerin okuldaki amaçlarını ve davranışlarını yönlendirdiği gibi

(Barni vd., 2019) öğrencilerin etkinliklerine yönelik tutumları ile de ilişkili bulunmuştur (Pudelko ve Boon, 2014). Yani öğretmenlerin sahip oldukları değerler ve bu değerlere uygun davranış kalıpları, öğrencilerinin hedeflerini de etkilemektedir. Zira öğretmenler potansiyel olarak öğrencileri için önemli sosyalleşme aracılarıdır. Öğretmenlerin değerleri öğrencilerin amaçlarını ve arzu edilen davranışlarını yönlendirir (Barni vd., 2018). Öğretmenin öğrencileri için değer odaklı hedefler belirlemesi de öğrencilerin değerleri kazanmaları için etkili olacaktır (Yaşaroğlu, 2020). Nitekim ampirik kanıtlar, belirli değerlerin verilmesinin öğrencilerin öğrenme hedeflerini yönlendirebileceğini ve başarı motivasyonlarını artırabileceğini göstermiştir (Liem vd., 2008; Pudelko ve Boon, 2014).

Eğitim ve Öğretimde Duygular

Duygu fizyolojik uyarılmayı, hisleri, bilişsel süreçleri, gözle görülebilir ifadeleri ve kişisel olarak önemli görülen bir duruma cevaben gösterilen belirli davranışsal tepkileri içeren bedensel ve zihinsel değişimlerin karmaşık bir şekli olarak tanımlanır (Gerrig ve Zimbardo, 2016). Duygu, insana ait bir özelliktir. Bu haliyle insanın olduğu her yerde duygular da vardır. Eğitim açısından düşündüğümüzde duygular, eğitimin merkezinde yer almakta öğretme ve öğrenme sürecinin her yönüne nüfuz etmektedir. Duygular, öğrenme ve öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir (Hargreaves, 1998; Nalipay vd., 2019; Schutz ve Lanehart, 2002). Duygusal varlıklar olarak öğretmenler, derslerine girdikleri andan itibaren öğrencileriyle insanî bağları güçlendirmeye çalışır (Farrel, 2018).

Duygular, eğitim öğretimin her aşamasında yer almaktadır. Yapılan bir incelemede öğretmenlerin ders sürelerinin yaklaşık %40'ında öfke ve tüm ders sürelerinin yaklaşık %20'sinde kaygı yaşadıkları bulgusu birer duygu olan öfke ve kaygının öğretmenlerin sınıf deneyimlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir (Frenzel vd., 2015). Öğretmenler arasında en yaygın olan üç duygunun zevk, öfke ve kaygı olduğu bulunmuştur (Frenzel vd., 2016). Öğretmenlerin zevkli bir ortamda derslerini tutkuyla anlatırken her bir öğrenciyle bağlantı kurmasında duygular rol almaktadır (Farrel, 2018).

Öğretmenin duygu durumu öğrenci grubu, öğretmenin bireysel özellikleri ve konu/dersin özelliklerine göre farklılaşmaktadır (Frenzel vd., 2015). Öğretmenin sınıf içindeki coşkunluğu öğrenciye de coşku olarak yansımakta ve öğrencinin ilgisini çekmektedir (Keller vd., 2014). Öğretmen ve öğrencinin dersten aldığı zevk, öğrenmenin kalitesi ile pozitif ilişkilidir. Haliyle zevk gibi olumlu öğretmen duygularının kaliteli öğretime ve olumlu eğitsel sonuçlara eşlik ettiği

görülmektedir (Frenzel vd., 2009). Diğer bir açıdan incelendiğinde, öğretmen-öğrenci ilişkisinin de duygularla ilişkili olduğu görülmektedir. Öğretmen- öğrenci ilişkilerinin kalitesinde, öğretmenlerin neşesi ve kaygısının güçlü bir yordayıcı olduğu görülmektedir (Hagenauer vd., 2015).

Duygularla ilgili incelenmesi gereken diğer bir boyut da duygularla değerler arasındaki ilişkidir. Nörobilimsel çalışmalar, kişilerin ahlakî yargılarda bulunurken duygusal yapılarının da devrede olduğunu göstermektedir (Huebner vd., 2009). Ahlakî yargı ile ilgili yapılan araştırma bulguları, akıl yürütmenin ahlakî yargıda rol oynadığını göstermektedir (Greene veHaidt, 2002). Farklı araştırmalar, duyguların bilgiyi işleme şekillerini etkilediği gibi (Gerrig ve Zimbardo, 2016), kişisel ve ahlakî değerleri de ortaya çıkarabileceğini göstermektedir (Desmet ve Roeser, 2014). Bazen de suçluluk ve utanç duyguları bireyleri ahlakî olmayan eylemlerden uzak tutmaktadır (Huebner vd., 2009). Bu bulgular, duygularla değerlerin ilişkili olduğu anlamına gelmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarını karşılaştırmak ve öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik tutumları ile duygu durumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Yukarıda sayılan amaçlara ulaşmak için ise aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları ile duygu durumları hangi düzeydedir?
2. Sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları branşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Sınıf ve DKAB öğretmenlerinin duygu durumları branşa göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları ile pozitif ve negatif duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları ile pozitif ve negatif duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu çalışmanın önceki çalışmalardan iki farkı bulunmaktadır. Birinci fark, değerler eğitiminin doğrudan ders içeriği olarak okutulduğu DKAB dersi öğretmenleri ile temel eğitimde değerler eğitiminin uygulayıcısı olan sınıf öğretmen-

lerinin değerler eğitimi tutumlarını karşılaştırmasıdır. Diğer fark ise değerler eğitimi tutumu ile öğretmenlerin duygusal durumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Her iki yönüyle de bu çalışma, literatürde yapılan önceki çalışmalardan farklı olup literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları ile duygu durumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlandığından araştırmada, nicel araştırma yöntemi modellerinden ilişkisel tarama (correlational study) modeli kullanılmıştır. Korelasyonel araştırma, iki veya daha fazla sürekli nicel değişken arasındaki ilişkinin büyüklüğünü ve derecesini ortaya koymaya çalışan bir survey (tarama) araştırma türüdür. Korelasyon araştırması, bu ilişkilere dayalı tahminlerde bulunma olasılığı için iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin derecesini belirlemek için bireylerden veya nesnelerden oluşan bir örneklemden veri toplamayı içerir (Brink ve Wood, 1998; Lavrakas, 2008).

Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubu uygun örnekleme (convenience sampling) yöntemi ile ulaşılmış, Doğu Anadolu Bölgesi Muş ilinde görev yapmakta olan 233 sınıf öğretmeni ile ilkokulda derse giren 110 DKAB öğretmeninden oluşmaktadır (n=343). Uygun örnekleme, yakın, kolay erişilebilir veya uygun kişilere ulaşmayı amaçlayan bir teknik olup sosyal araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır (Bailey, 1994; Bhattacherjee, 2012; Bryman, 2012; Howitt, 2016). Milli Eğitim'de görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin, sayıca DKAB öğretmenlerinden fazla olmasından kaynaklı olarak bu araştırmada ulaşılan sınıf öğretmeni sayısı da DKAB öğretmenlerinden fazladır. Cinsiyete göre katılımcıların 171'i erkek ve 169'u kadındır (3 öğretmen cinsiyet belirtmemiştir).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada üç bölümden oluşan bir veri toplama aracı kullanılmıştır. İlk bölüm, sınıf ve DKAB öğretmenlerine ait demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan oluşturmaktadır. Veri toplama aracının ikinci kısmı Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği (DETÖ), üçüncü kısmı ise Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği'den (PNDÖ) oluşmaktadır.

Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği

Yaşaroğlu (2014) tarafından geliştirilen ölçek, 5'li likert tipinde 22 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin her bir maddesi 1 (Kesinlikle Katılmıyorum) ve 5 (Kesinlikle Katılıyorum) arasında değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan on madde negatif köke sahip madde olduğu için tersten kodlanmaktadır. Ölçekte, öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik *"Okuldaki bütün derslerde değerler eğitimi etkinliklerine yer verilmelidir*.", "*Toplumdaki herkes, değerler eğitiminde istekli bir şekilde görev almalıdır."* gibi maddeler yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısını 0,92 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise iç tutarlılık katsayısı 0,92 olarak hesaplanmıştır.

Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

10 pozitif ve 10 negatif duygu durumunu içeren ölçeğin her bir maddesi için 1 (Çok Az) ile 5 (Çok Fazla) arasında değerlendirilmektedir. Ölçek (Watson vd., 1988) tarafından geliştirilmiş Gençöz (2000) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek maddeleri duygu durumlarını belirten kelimelerden oluşmaktadır (s*inirli, ilgili, sıkıntılı, heyecanlı vb*). Uyarlanmış ölçeğin iç tutarlılık katsayıları pozitif duygular (PD) için 0.86 ve negatif duygular (ND) için 0,83 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmadaki uygulamada ise iç tutarlılık katsayıları PD için 0.91 ND için 0,85 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Süreci

Veriler, 2021 – 2022 yılında toplanmıştır. Ölçeklerin uygulanması için İnönü Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 24/02/2022 tarih 4. oturumunun 5 numaralı kararı ile etik izin alınmıştır.

Veri toplama araçları hem matbu hem de online formlar halinde uygulanmıştır. Matbu formlar okullarda öğretmenlere bizzat, çevrimiçi formlar ise çeşitli dijital ortamlarda ulaştırılmış ve öğretmenlerin bu formu gönüllülük esasına göre doldurmaları istenmiştir. Veri toplama süreci yaklaşık bir ay sürmüştür. Süreç sonunda 343 öğretmen formları doldurmuştur.

Veri Analizi

Veri analizi, 343 öğretmenin ölçeklere verdiği cevaplar üzerinden yapılmıştır. Veriler SPSS programına aktarılmış ve bu program ile analizler yapılmıştır. Demografik veriler ile ölçeklere ait birincil analizlerde betimsel istatistikler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma vb.) kullanılmıştır. Çıkarımsal istatistikler için önce verilerin

normallik dağılımına bakılmıştır. Verilerin normal dağılımını test etmek için Kolmogorov Smirnov testi sonuçları (Tablo 1) ile grafik testleri sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 1: Normallik Dağılımı Sonuçları

Ölçek	**Kolmogorov Simirnov**		
	İstatistik	**df**	**Sig.**
Değerler Eğitimi Tutumu	.13	343	.00
Pozitif Duygu	.07	343	.00
Negatif Duygu	.12	343	.00

Hem analitik test sonuçları hem de grafiklere göre veriler normal dağılım göstermemektedir. Değişkenler arası ilişkilerde, normal dağılım göstermediği için parametrik olmayan testler uygulanmıştır. Buna göre branşa göre farklılaşmayı belirleyebilmek adına Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Ayrıca branş bazında öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik tutumları ile pozitif ve negatif duyguları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman korelasyon katsayısı (*r*) hesaplanmıştır.

Ölçeklerin betimsel analizinde puanların değerlendirme aralıkları 1-1.80: "Kesinlikle Katılmıyorum/Çok Az"; 1.81-2.60: "Katılmıyorum/Az", 2.61-3.40: "Orta Derecede Katılıyorum/Orta Düzeyde", 3.41-4.20: "Katılıyorum/Oldukça Fazla", 4.21-5.00: "Kesinlikle Katılıyorum/Çok Fazla" şeklinde hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu başlık altında; ölçeklere ait betimsel bulgular, branş değişkenine göre farklılaşma durumları ile branş bazında öğretmenlerin değerler eğitimi tutum ve duyguları arasındaki korelasyona ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 2: Ölçeklere Ait Betimsel Bulgular

Ölçekler	***n***	**DKAB Öğretmeni**		**Sınıf Öğretmeni**	
		Ort	***SS***	***Ort***	***SS***
1. Değerler Eğitimi Tutumu Ölçeği (DETÖ)	343	4.51	.52	4.28	.76
2. Pozitif Duygu (PD)		3.41	.76	3.69	.72
3. Negatif Duygu (ND)		1.84	.66	1.71	.59

İlk olarak sınıf öğretmenleri ile DKAB öğretmenlerinin ölçeklerden aldıkları puanlar betimsel olarak analiz edilmiştir. Yapılan analizde sınıf ($Ort_{\text{Sınıf Öğr}}$= 4.51, *SS*= .52) ve DKAB öğretmenlerinin ($Ort_{\text{DKAB Öğr}}$=4.28, *SS*=.76) değerler eğitimi tutumlarının birbirine yakın ve "Kesinlikle Katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmüştür. Tablo 2'de görüleceği üzere iki branşın pozitif duygularının "Oldukça Fazla" ve negatif duygularına ait ortalama puanlarının da "Biraz" düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Branşa Göre Tutumların ve Duyguların U-Testi Sonuçları

Değişken	Branş	*n*	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	*U*	*p*
Değerler Eğitimi Tutumu	DKAB Sınıf	110 233	203.58 156.49	22190.5 36462.5	9201.5	.00*
Pozitif Duygu			144.93 183.93	15797.5 42855.5	9802.5	.00*
Negatif Duygu			184.43 165.45	20103.0 38550.0	11289.0	.09

$p<.05$

Branşa göre öğretmenlerin değerler eğitimi tutumları (DET) ile pozitif duyguları ve negatif duygu durumlarındaki farklılaşmayı test etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U-testi sonucuna göre değerler eğitimi tutumunda (U=9201.50, p<0.05) DKAB öğretmenleri lehine; pozitif duyguda (U=9802.50, p<0.05) ise sınıf öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılaşma varken negatif duyguda (U=11289.0, p>0.05) branşa göre farklılaşma görülmemiştir. Bulguya göre DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları, sınıf öğretmenlerinin tutumuna göre anlamlı olarak daha olumludur. Diğer yandan sınıf öğretmenlerinin pozitif duygularının DKAB öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu ancak negatif duyguda farklılaşma olmadığı görülmektedir.

Tablo 4: DKAB Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Tutumları ile Duygu Durumları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	*n*	*Ort*	*SS*	1	2	3
1. Değerler Eğitimi Tutumu	110	4.50	.52	-		
2. Pozitif Duygu	110	3.40	.76	.25**	-	
3. Negatif Duygu	110	1.83	.65	-.13	-.39**	-

**$p<.01$

DKAB öğretmenlerin değerler eğitimi tutumları ile duygu durumları arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek adına Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, DKAB öğretmenlerin değerler eğitimi tutumları ile pozitif duyguları arasında pozitif yönlü, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki (r=0.25, p<.01) varken negatif duyguları ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r= -.13, p<.01).

Tablo 5: Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Tutumları ile Duygu Durumları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Değişkenler	*n*	*Ort*	*SS*	1	2	3
1. Değerler Eğitimi Tutumu	233	4.27	.60	-		
2. Pozitif Duygu	233	3.70	.72	.36**	-	
3. Negatif Duygu	233	1.70	.60	-.24**	-.27**	-

**p < .001

Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları ile duygu durumları arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek adına yapılan Spearman korelasyon analizi sonuçları, sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları ile pozitif duyguları arasında pozitif yönde zayıf (r=0.25, p<.01) negatif duyguları ile ise negatif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur (r=-.24, p<.01).

Tartışma ve Sonuç

DKAB ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları ile duygu durumları arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada 343 öğretmenden elde edilen veriler üzerinden analizler yapılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları oldukça yüksektir. Bu sonuç, araştırmaya katılan sınıf ve DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimine istekli oldukları ve her iki branşın tutumlarının birbirine yakın olduğunu göstermektedir.

Benzer çalışmalar ile karşılaştırıldığında sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının genelde yüksek olduğu (Çağlayan, 2018; Gür vd., 2015; Kurtulmuş vd., 2014; Vatansever Bayraktar ve Karakülçe, 2019; Yaşaroğlu, 2014; Yolcu ve Sarı, 2018) görülmektedir. Ancak DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarına ilişkin sonuçlar farklılaşmaktadır. DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları ya da görüşlerinin olumlu olduğu çalışmalar (Altuntaş, 2015; Kaymakcan ve Meydan, 2011; Keskin, 2014; Metcalfe ve Moulin-Stożek, 2021), araştırmanın bu sonucunu desteklemektedir. Diğer bir çalışmada DKAB ve meslek dersi öğretmenlerinin, hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Aydın vd., 2013). İlgili araştırma incelendiğinde, örneklem içinde DKAB öğretmenlerinin çok az sayıda olduğu görülmektedir.

Branş bazında ise DKAB öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumları sınıf öğretmenlerinin tutumuna göre daha yüksektir. Bu sonucun temel nedenlerinden birinin değerler eğitimi içeriklerinin çoğunlukla DKAB dersinin içeriği ile ilgili olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim DKAB öğretmenleri, DKAB derslerini aynı zamanda değerler eğitimi olarak görmekte iken (Keskin, 2014) branş öğretmenleri de DKAB dersini değerler eğitimi ile en ilgili ders olarak görmektedir (Özmen vd., 2012). Diğer yandan branş öğretmenlerinin branşa göre değerler eğitimi tutumlarının farklılaşmadığı (Özmen vd., 2012) veya diğer branşlara göre DKAB öğretmenlerinin değerlerin kazandırılmasına ilişkin tutumunun düşük olduğu çalışma sonuçları da bulunmaktadır (Özdaş, 2013). Alanyazındaki sonuçlarla karşılaştırıldığında araştırmanın bu sonucunun litera-

türde farklı şekillerde yer aldığı görülmektedir. Ancak bu araştırmanın sonucu, çoğu araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Öğretmenlerin branş bazında duygu durumları incelendiğinde her iki branşın da pozitif duygularının yüksek ve negatif duygularının düşük olduğu görülmektedir. DKAB öğretmenleri ile ilgili bir veri bulunmazken duygu durumları ile ilgili yapılan kimi çalışmalarda öğretmenlerin pozitif duyguları yüksek negatif duygularının düşük bulunmuştur (Chen, 2016; Huang vd., 2020; Keller ve Becker, 2021). Benzer bir çalışma da öğretmenlerin sınıf ve okul ortamında genelde pozitif duygulara sahip olduklarını göstermektedir (Chen, 2020).

Pozitif duygular karşılaştırıldığında sınıf öğretmenlerinin pozitif duyguları, DKAB öğretmenlerine göre anlamlı bir biçimde yüksektir. Ancak negatif duygularda farklılık görülmemektedir. Branş bazında farklılığı gösteren herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak sınıf öğretmeni adaylarının derslere göre duygu durumlarının değiştiği bir araştırma bulgusu mevcuttur. Sınıf öğretmeni adayları, fen ve matematik öğretiminde kaygı ve kızgınlığı daha fazla deneyimlediklerini belirtmişlerdir (Park ve Flores, 2021). Bu durumun olası nedenlerinden biri olarak sınıf öğretmeni adaylarının bu iki dersin öğretiminde zorlanması gösterilebilir.

Hem sınıf hem de DKAB öğretmenlerin pozitif duygu durumları ile değerler eğitimi tutumları arasında pozitif yönlü, zayıf bir ilişki; negatif duygularla değerler eğitimi tutumu arasında ise negatif yönde zayıf bir ilişki vardır. Öğretmenlerin pozitif duyguları arttıkça değerler eğitimi tutumları da zayıf da olsa artmakta, negatif duygular arttıkça değerler eğitimi tutumu da düşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin duygu durumları ile ilgili bir çalışmada sevgi duygusunun saygı görme ile ilişkili olduğu görülmektedir (Chen, 2016). Diğer bir çalışmada ise stres ile kişisel değerler arasında anlamlı düzeyde negatif ilişki görülmektedir (Khodarahimi vd., 2012). Bu bulgular, mevcut araştırmanın bulgusunu destekler mahiyettedir. Zira olumlu duyguların artması ile değerlerin de önem kazandığı, olumsuz bir duygu olan stres arttıkça kişisel değerlerde düşme gözlemlendiği görülmektedir.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu önerileri getirmek mümkündür:

Alanyazında öğretmenlerin duygu durumları ile değerler eğitimi tutumları arasındaki ilişkiyi farklı değişkenlerle ele alan çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca öğretmenlerin hangi duygularının özellikle değerler eğitimi tutumlarını ne ölçüde etkilediği ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Öğretmenlerin değerler eğitimi faaliyetlerini yürütürken özellikle hangi duygularının ön planda olduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konulabilir. Son olarak duygu durumları özelde değerler eğitimi tutumu, genelde ise eğitim–öğretim sürecinde etkili olduğuna göre öğretmenlere duygu farkındalığı ile ilgili bilgilendirme faaliyetleri düzenlenebilir.

Extended Abstract

A Research on the Relationship between Emotional States and Values Education Attitudes of Classroom Teachers and Religious Culture and Moral Knowledge Teachers

Introduction

Teacher attitudes towards values education have been frequently studied recently. The literature show that the attitudes of Religious Culture and Moral Knowledge (DKAB) teachers towards values-education have been studied.

In addition, there are many studies in the literature in which teachers' emotional states are considered as a research variable in the educational environment. Factors such as the emotional state of teachers and students, dealing with unwanted behaviors in the classroom, effects on second language learning, student participation in class,teaching quality, career, and job satisfaction have been studied.

Various factors affect each activity in education as it is an open system. This is true for values-education as well. That is, even though it can be said that the teachers are the key element, and many factors affect the success of values-education; whether they are aware of it or not, teachers actually teach values. For example, teachers unconsciously engage in character education while they are structuring lessons and arranging classrooms to support student learning in the best way.

A research conducted in Australia with teachers concluded that the most important resource in teaching the curriculum regarding values is teachers' knowledge. In this context, one of the important factors for the implementation of values-education by teachers is teachers' attitudes towards values-education. Several studiesshow that there is a close correlation between the values of teachers and the quality of education. Therefore, it can be stated that teachers reflect their own values to education both in theory and practice.

Emotional state of teachers is related to the other factors in the teaching environment as well. For example, it is stated that the emotional state of teachers is associated with student characteristics, teacher attributes, and features of the lesson. Specificially, it has been found that the enthusiasm displayed by teachers in the classroom can influence students, capturing their attention and fostering

a sense of enthusiasm within them. In a study in which multilevel structural equation modeling was utilized, it was shown that the joy of the teacher and the student was positively related to the quality of learning and the teacher's enthusiasm acted as a mediator in this regard. As such, the findings show that positive teacher emotions, such as joy -promote high-quality teaching and positive student outcomes (Frenzel, Goetz, & Lüdtke, 2009).

Research shows that emotions affect information processing methods (Gerrig & Zimbardo, 2016). Emotions can reveal personal values and moral values. In fact, moral values, as well as those that serve as a reference point in one's feelings, can range from values that are morally acceptable to-unacceptable (Desmet & Roeser, 2014). Although our emotions do not always prevent us from thinking about actions that are morally reprehensible, feelings of guilt and shame typically force us to stay away from immoral actions (Huebner et al., 2009).

Purpose and Importance of the Research

The aim of this study is to compare the attitudes towards values education of primary school teachers and DKAB teachers and to reveal the relationship between teachers' attitudes towards values education and their emotional states.

In order to achieve the above-mentioned aims, answers to the following research questions were sought:

1. What is the level of attitudes towards values education and emotional states of classroom and DKAB teachers?
2. Do the attitudes towards values education of classroom and DKAB teachers differ significantly?
3. Do the emotional states of classroom and religious education teachers differ significantly?
4. Is there a significant relationship between classroom teachers' attitudes towards values education and their positive and negative emotions?
5. Is there a significant relationship between the attitudes towards values education and positive and negative emotions of DKAB teachers?

This study has two differences from previous studies. The first difference is that it compares the attitudes towards values education of the teachers of DKAB

course in which values education is taught directly as a course content and the classroom teachers who are the implementers of values education in basic education. The other difference is to examine the relationship between the attitudes towards values education and teachers' emotional states. In both aspects, this study is different from the previous studies in the literature, and it is hoped that it will contribute to the literature.

Method

The correlational study model, one of the quantitative research method models, was used in the research since the study aims to determine the correlation between the attitudes of classroom teachers and Religious Culture and Moral Knowledge (DKAB) teachers towards values-education and their emotional states. Correlational research is a type of survey that tries to reveal the magnitude and degree of the existing correlation between two or more continuous quantitative variables. Correlational research involves collecting data from a sample of individuals or objects to determine the degree of correlations between two or more variables for the probability of making predictions based on these correlations.

Sample

The sample of the research is 223 classroom teachers, and 110 DKAB teachers, who were reached using the convenience sample method, and who work in a province in the Eastern Anatolia Region (n= 343). Due to the fact that the number of classroom teachers working in National Education is higher than the number of DKAB teachers, the number of classroom teachers reached in this study is also higher than the number of DKAB teachers. According to gender, 171 of the participants were male and 169 were female (3 teachers did not specify gender). Convenience sample is a technique that aims to reach easily accessible or suitable people and is frequently used in social research.

Data Collection Tools

In the study, a data collection tool consisting of three sections was used as a data research tool. The first part consists of questions prepared by the researchers in order to determine the demographic information of the classroom and DKAB teachers. The second part of the data collection tool consists of the Values Ed-

ucation Attitude Scale (VEAS) and the third part consists of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS).

VEAS: The scale developed by Yaşaroğlu (2014) consists of 22 items in 5-point Likert type and one dimension. Each item of the scale is evaluated between 1 (Strongly Disagree) and 5 (Strongly Agree). The Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was determined as 0.92. In this study, the internal consistency coefficient was calculated as 0.92.

PANAS: Each item of the scale, which includes 10 positive and 10 negative emotional states, is evaluated between 1 (Very Little) and 5 (Very Much). The scale was developed by Watson et. al. and adapted into Turkish by Gençöz (2000). The internal consistency coefficients of the adapted scale were calculated as 0.86 for positive emotions (PE) and 0.83 for negative emotions (NE). In the current study, the internal consistency coefficients were found to be 0.91 for PE and 0.85 for NE.

Procedure

The data were collected in 2021-2022. Ethical permission was obtained for the application of the scales with the decision number 5 of the 4th session of Inonu University Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee dated 24-02-2022.

Data collection tools were applied in both printed and online forms. The printed forms were delivered to the teachers in person at the schools and the online forms were delivered in various digital media applications and the teachers were asked to fill out the forms voluntarily. The data collection process lasted approximately one month. At the end of the process, 343 teachers filled out the forms.

Data Analysis

Data analysis was conducted on the responses of 343 teachers to the scales. The data were transferred to the SPSS program and analyses were made with this program. Descriptive statistics (frequency, percentage, mean, standard deviation, etc.) were used in the primary analyses of demographic data and scales. For inferential statistics, firstly normality distribution of the data was examined. In order to test the normal distribution of the data, the results of the Kolmogorov Smirrnov test and the results of graphic tests were examined.

According to both analytical test results and graphs, the data do not show normal distribution. In the relationships between variables, nonparametric tests were applied since they did not show normal distribution. Accordingly, Mann Whitney U Test was utilized to determine the differentiation according to the field of study. In addition, Spearman correlation coefficient (r) was calculated to determine the relationship between teachers' attitudes towards values education and their positive and negative emotions.

Results

The attitudes towards values education of the classroom and DKAB teachers participating in the study are quite high. This result shows that the classroom and DKAB teachers participating in the study are willing to embrace values education and suggests that the attitudes of both groups are closely aligned.

According to their field of study, the values education attitudes of the DKAB teachers are higher than the attitudes of the classroom teachers. It can be said that one of the main reasons for this result is that the content of values education is mostly related to the content of the DKAB course.

When the emotional states of the teachers are analyzed, it is seen that both groups have high positive emotions and low negative emotions.

When the positive emotions are compared, the positive emotions of classroom teachers are significantly higher than the positive emotions of DKAB teachers. However, there is no difference in negative emotions.

There is a weak positive relationship between positive emotions and values education attitudes of both classroom and DKAB teachers and a weak negative relationship between negative emotions and values education attitudes. As teachers' positive emotions increase, their attitudes towards values education also increase, albeit weakly, and as negative emotions increase, their attitudes towards values education decrease.

Based on the results of the research, it is possible to make the following suggestions:

In the literature, studies exploring the relationship between teachers' emotional states and their attitudes towards values education with different variables can be conducted. In addition, studies can be conducted to investigate which emotions affect teachers' attitudes towards values education and to what extent. Various studies

shed light on which emotions of teachers are especially prominent while conducting values education activities. Finally, since emotional states are effective on attitudes towards values education in particular and in the education process in general, informative activities on emotional awareness can be organized for teachers.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler. / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Yazar (lar) / Author (s): Cihat YAŞAROĞLU, Eyüp TABARA

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Kaynakça

Altuntaş, M. E. (2015, 14 -17 Mayıs). *Öğretmenlerin ilköğretim DKAB dersi ile değer öğretiminin ilişkisine dair görüşleri* (Konferans Bildirisi). IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, Kütahya.

Aydın, M. Z., Güzel, H., & Tanrıverdi, M. Z. (2013, 31 Ekim – 2 Kasım). *Değerler eğitimi çalışmalarının değerlendirilmesi* (Konferans Bildirisi). I. Ulusal Değerler Eğitim Kongresi, Konya.

Bailey, K. D. (1994). *Methods of social research*. The Free Press.

Barni, D., Danioni, F., & Benevene, P. (2019). Teachers' self-efficacy: The role of personal values and motivations for teaching. *Frontiers in Psychology*, *10*, 1-7.

Barni, D., Russo, C., & Danioni, F. (2018). Teachers' values as predictors of classroom management styles: A relative weight analysis. *Frontiers in Psychology*, *9*, 1-5.

Batmaz, O., ve Erdoğan, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *27*(6), 2681-2692.

Benninga, J. S., Berkowitz, M. W., Kuehn, P., & Smith, K. (2006). Character and academics: What good schools do. *Phi Delta Kappan*, *87*(6), 448-452.

Berkant, H. G., Efendioğlu, A., ve Sürmeli, Z. (2014). Değerler eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, *9*(5).

Berkowitz, M. W. (2002). The science of character education. İçinde W. Damon (Ed.), *Bringing in a new era in character education* (ss. 43-64). Hoover Institution Press.

Bhattacherjee, A. (2012). *Social science research: Principles, methods, and practices*. Textbooks Collection. 3.

Brackett, M. A., Floman, J. L., Ashton-James, C., Cherkasskiy, L., & Salovey, P. (2013). The influence of teacher emotion on grading practices: A preliminary look at the evaluation of student writing. *Teachers and Teaching*, *19*(6), 634-646.

Brink, P. J., & Wood, M. J. (1998). *Advanced design in nursing research*. SAGE Publications, Inc.

Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford University Press Inc.

Burman, E., Cooper, M., Ling, L., & Stephenson, J. (Ed.). (2005). *Values in education*. Routledge.

Chang, M.-L. (2013). Toward a theoretical model to understand teacher emotions and teacher burnout in the context of student misbehavior: Appraisal, regulation and coping. *Motivation and Emotion*, *37*(4), 799-817.

Chen, J. (2016). Understanding teacher emotions: The development of a teacher emotion inventory. *Teaching and Teacher Education*, *55*, 68-77.

Chen, J. (2020). Teacher emotions in their professional lives: Implications for teacher development. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, *48*(5), 491-507.

Çağlayan, E. (2018). *Değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik veli ve öğretmen tutumlarının değerlendirilmesi: Bingöl örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Day, C., & Qing, G. (2009). Teacher emotions: Well being and effectiveness. İçinde *Advances in teacher emotion research* (ss. 15-31). Springer.

Desmet, P. M. A., & Roeser, S. (2014). Emotions in design for values. İçinde J. van den Hoven, P. E. Vermaas, & I. van de Poel (Ed.), *Handbook of ethics, values, and technological design* (ss. 1-15). Springer Netherlands.

Doktaş Yeşiltaş, P., ve Mentiş Taş, A. (2016). Okul müdürlerinin değer ve değer kazanımına ilişkin görüşleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *9*(2), 1125-1146.

Dumančić, D., Martinović, A., & Burić, I. (2022). Dear Diary: An exploration of L2 teachers' emotional experiences. *Journal for the Psychology of Language Learning*, *4*(2), 1-23.

Erarslan, A. (2021). The role of job satisfaction in predicting teacher emotions: A study on english language teachers. *International Journal of Contemporary Educational Research*. *8*(2), 192–205.

Farrel, T. S. C. (2018). Foreword. İçinde D. M. Agudo (Ed.), *Emotions in second language teaching: Theory, research and teacher education*. Springer.

Frenzel, A. C., Becker-Kurz, B., Pekrun, R., & Goetz, T. (2015). Teaching this class drives me nuts!- examining the person and context specificity of teacher emotions. *PLOS ONE*, *10*(6), e0129630.

Frenzel, A. C., Goetz, T., Lüdtke, O., Pekrun, R., & Sutton, R. E. (2009). Emotional transmission in the classroom: Exploring the relationship between teacher and student enjoyment. *Journal of Educational Psychology*, *101*(3), 705-716.

Frenzel, A. C., Goetz, T., Stephens, E. J., & Jacob, B. (2009). Antecedents and effects of teachers' emotional experiences: An integrated perspective and empirical test. Içinde P. A. Schutz & M. Zembylas (Ed.), *Advances in teacher emotion research* (ss. 129-151). Springer US.

Frenzel, A. C., Pekrun, R., Goetz, T., Daniels, L. M., Durksen, T. L., Becker-Kurz, B., & Klassen, R. M. (2016). Measuring teachers' enjoyment, anger, and anxiety: The teacher emotions scales (TES). *Contemporary Educational Psychology*, *46*, 148-163.

Genç, S. Z., Tutkun, T., ve Çoruk, A. (2015). Değer ve eğitimi sorunsalı: Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre durum tespiti. *Journal of Theory & Practice in Education (JTPE)*, *11*(2).

Gençöz, T. (2000). Pozitif ve negatif duygu ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, *15*(46), 19-26.

Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2016). *Psikoloji ve yaşam: Psikolojiye giriş* (G. Sart, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları.

Greene, J., & Haidt, J. (2002). How (and where) does moral judgment work? *Trends in Cognitive Sciences*, *6*(12), 517-523.

Gündoğdu, K., Üstündağ, N., Altın, M., Eken, M., Yolcu, O., & Çırakoğlu, M. (2019). Teachers' views on character/values education in schools. *Psycho-Educational Research Reviews*, *8*(3), 14-28.

Gür, Ç. , Koçak, N. , Şirin, N. , Şafak, M. ve Demircan, A. (2015). İlköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri ve karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi: Ankara örneği. *Asya Öğretim Dergisi, 3* (1), 78-91.

Hagenauer, G., Hascher, T., & Volet, S. E. (2015). Teacher emotions in the classroom: Associations with students' engagement, classroom discipline and the interpersonal teacher-student relationship. *European Journal of Psychology of Education*, *30*(4), 385-403.

Halstead, J. M. (2005). Values and values education in schools. İçinde J. M. Halstead & M. J. Taylor (Ed.), *Values in education and education in values*. The Falmer Press.

Hargreaves, A. (1998). The emotional politics of teaching and teacher development: With implications for educational leadership. *International Journal of Leadership in Education*, *1*(4), 315-336.

Howitt, D. (2016). *Introduction to qualitative methods in psychology*. Pearson.

Huang, X., Lee, J. C.-K., & Frenzel, A. C. (2020). Striving to become a better teacher: linking teacher emotions with ınformal teacher learning across the teaching career. *Frontiers in Psychology*, *11*, 1067.

Huebner, B., Dwyer, S., & Hauser, M. (2009). The role of emotion in moral psychology. *Trends in Cognitive Sciences*, *13*(1), 1-6.

Kaymakcan, R., & Meydan, H. (2011). Din kültürü ve ahlak bilgisi programları ve öğretmenlerine göre değerler eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *9*(21), 29-55.

Keller, M. M., & Becker, E. S. (2021). Teachers' emotions and emotional authenticity: Do they matter to students' emotional responses in the classroom? *Teachers and Teaching*, *27*(5), 404-422.

Keller, M. M., Goetz, T., Becker, E. S., Morger, V., & Hensley, L. (2014). Feeling and showing: A new conceptualization of dispositional teacher enthusiasm and its relation to students' interest. *Learning and Instruction*, *33*, 29-38.

Keskin, Y. (2014). Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerine göre değer eğitimi ve DKAB derslerinin zorunluluğu (Samsun örneği). *Milli Eğitim*, *43*(203), 225-249.

Khodarahimi, S., H.M. Hashim, I., & Mohd-Zaharim, N. (2012). Perceived stress, positive-negative emotions, personal values and perceived social support in malaysian undergraduate students. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, *2*(1), 1-8.

Kurtulmuş, M., Tösten, R., ve Gündaş, A. (2014). İlköğretim 1. kademe öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *12*(27), 281-305.

Kutnick, P. (1988). 'I'll teach you!' primary school teachers' attitudes to and use of moral education in the curriculum. *Journal of Moral Education*, *17*(1), 40-51.

Lavrakas, P. (Ed.). (2008). *Encyclopedia of survey research methods*. Sage Publication.

LePage, P., Akar, H., Temli, Y., Şen, D., Hasser, N., & Ivins, I. (2011). Comparing teachers' views on morality and moral education, a comparative study in Turkey and the United States. *Teaching and Teacher Education*, *27*(2), 366-375.

Lickona, T. (1991). *Educating for character how our schools can teach respect and responsibility*. Bantam Books.

Lickona, T. (1997). The teacher's role in character education. *The Journal of Education*, *179*(2), 63-80.

Liem, A. D., Lau, S., & Nie, Y. (2008). The role of self-efficacy, task value, and achievement goals in predicting learning strategies, task disengagement, peer relationship, and achievement outcome. *Contemporary Educational Psychology*, *33*(4), 486-512.

Lovat, T., & Toomey, R. (Ed.). (2009). *Values education and quality teaching: The double helix effect*. Springer Science+Business Media.

Lumpkin, A. (2008). Teachers as role models teaching character and moral virtues. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, *79*(2), 45-50.

Manea, A. D. (2014). Influences of religious education on the formation moral consciousness of students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *149*, 518-523.

Metcalfe, J., & Moulin-Stożek, D. (2021). Religious education teachers' perspectives on character education. *British Journal of Religious Education*, *43*(3), 349-360.

Nalipay, Ma. J. N., Mordeno, I. G., Semilla, J. B., & Frondozo, C. E. (2019). Implicit beliefs about teaching ability, teacher emotions, and teaching satisfaction. *The Asia-Pacific Education Researcher*, *28*(4), 313-325.

Narvaez, D., & Lapsley, D. K. (2008). Teaching moral character: Two alternatives for teacher education. *The Teacher Educator*, *43*(2), 156-172.

Ntabajyana, S., Nizeyimana, G., & Nzabalirwa, W. (2021). Teachers' experiences of implementing value education in Rwandan schools. *Rwandan Journal of Education*, *5*(2), 228-238.

Özdaş, F. (2013). *Ortaokullarda değerler eğitimi ve istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi.

Özmen, C., Harun, E.R. ve Gürgil, F., 2012. İlköğretim branş öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *9*(17), 297-311.

Park, M., & Flores, R. (2021). Developing a questionnaire to measure preservice elementary teachers' emotions for teaching science and mathematics: Preservice teacher emotions. *International Journal of Science Education*, *43*(18), 2911-2935.

Pudelko, C. E., & Boon, H. (2014). Relations between teachers' classroom goals and values: A Case study of high school teachers in far north queensland, australia. *Australian Journal of Teacher Education*, *39*(8).

Schutz, P. A., & Lanehart, S. L. (2002). Introduction: Emotions in education. *Educational Psychologist*, *37*(2), 67-68.

Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Stephanou, G., Gkavras, G., & Doulkeridou, M. (2013). The role of teachers' self- and collective-efficacy beliefs on their job satisfaction and experienced emotions in school. *Psychology*, *4*(03), 268.

Şahinkayasi, Y., ve Kelleci, Ö. (2013). Elementary school teachers' views on values education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *93*, 116-120.

Thornberg, R., & Oğuz, E. (2013). Teachers' views on values education: A qualitative study in Sweden and Turkey. *International Journal of Educational Research*, *59*, 49-56.

Ulusoy, K. (2007). *Lise tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Vatansever Bayraktar, H., ve Karakülçe, N. (2019). İlkokul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının incelenmesi. *The Journal of Social Sciences*, *35*(35), 137-157.

Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, *54*(6), 1063-1070.

Yaşaroğlu, C. (2014). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, *8*(27), 123-123.

Yaşaroğlu, C. (2020). Sınıf öğretmenlerinin sürdürülebilir değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Social Sciences Studies Journal*, *6*(72), 4626-4640.

Yılmaz, M., ve Yılmaz, Ö. F. (2017). Sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 737-737.

Yolcu, E., ve Sarı, M. (2018). Teachers' qualities and self-efficacy perceptions in character education. *Acta Didactica Napocensia*, *11*, 35-48.